

Språklig sårbarhet i skolan

*Marie Åkerlund, specialpedagog på Naverlönnskolan
inriktning mot tal- och språkutveckling och läs- och skrivutveckling*

SVEDALA KOMMUN

Språklig sårbarhet i förskola och skola

”Det är som att de andra kör sportbil och jag åker trehjuling”

19-årig kille med grav språkstörning om hur han upplever sin funktionsnedsättning.

(Bruce, Sventelius, mfl 2016)

SVEDALA KOMMUN

Olika barn har olika förutsättningar

Bakgrund,
arv, miljö

Tidigare
erfarenheter
och
pedagogik

Meta-
kognitiv
förmåga

Drivkraft,
tilltro till sin
förmåga

Skolans språkliga möjligheter

- Förstå och göra sig förstådd
- Undra och utforska
- Resonera, diskutera och argumentera
- Granska och värdera
- Olika kamrater stödjer och utmanar språk och kommunikation på olika sätt.

Språkliga risker i skolan

- Språket blir som "luft" – det finns överallt men är osynligt
- Att komma åt budskapet "bakom, under och mellan" orden, det underförstådda; den "röda tråden" – hur syns den?
- Tecken på språklig sårbarhet kan vara "tysta", missvisande eller indirekta, exempelvis:
 - ❖ Missuppfattningar och missförstånd
 - ❖ Konflikter
 - ❖ Visa sig genom bristande uppmärksamhet, koncentration och rastlöshet
 - ❖ Tolkas som okunskap, bristande pratlust, blyghet

Hur gör vi?

- Ingen universallösning eller "quick fix"
- Utveckling sker om än i långsammare takt – tid kontra läroplaner
- Höga förväntningar!
- Några bra tips finns dock...

1. LÄS PÅ!

- Läs på om vad språkstörning är och skillnaden mellan språkstörning och dyslexi.
- Läs igenom sammanfattningar och åtgärdsförslag från logopedutredningar och ev. andra utredningar för att se vad just DIN elevs språkstörning och/eller dyslexi innebär!
- Haka inte upp dig på diagnoser - ta fasta på *beskrivningen* av elevens styrkor och utmaningar. *Alla* elever är unika, även de med språkstörning eller någon annan diagnos eller funktionsvariation.

2. PRATA MED ELEVEN

- Har du en elev som har språkstörning, sätt dig gärna ned och prata igenom med eleven vad denne har för förväntningar och oro inför terminen/läsåret. Involvera föräldrarna.
- Följ upp detta efter några veckor för att hålla koll på vad som fungerar bra och vad som kan förbättras vad gäller stöd, anpassningar och hjälp.

3. REFLEKTERA ÖVER DE SPRÅKLIGA KRAVEN DITT KLASSRUM

- Ta en stund och reflektera kring vilka språkliga krav som du ställer på dina elever i klassrummet. Tänk igenom en typisk dag och de lektioner du haft/uppgifter du gett samt vilka anpassningar som finns för eleven.
- Språkstörning kan påverka förmågan att skapa inre bilder och mentalisera, och hänger tätt samman med exekutiva funktioner som t.ex. arbetsminne. Även förmågan att lära in t.ex. matematiska symboler kan påverkas negativt av en språkstörning!

4. ANPASSNINGAR

- Bli mer medveten om din egen språkanvändning i klassrummet och anpassa ditt språk, undvik negationer och ironi
- Sakta ned taltempo!
- Använd visuellt stöd – bilder, tecken, film, mindmaps mm.
- Anpassade prov, exempelvis flervalfrågor
- Förtydligande förklaringar till frågeställningar
- Muntliga redovisningar och prov, enskilt eller i liten grupp
- Alternativa lärverktyg som dator, rättstavningsprogram, bildstödsprogram
- Dela upp längre uppgifter/genomgångar i mindre bitar.
- Förklara/definiera ämnesspecifika ord.
- Arbeta med förförståelse och lässtrategier.
- Ge mer tid!

TILL SIST...

- Vi alla runt om eleven bör ha ett *möjlighetsperspektiv* och inte ett *bristperspektiv* – och se till elevens språkliga och kunskapsmässiga resurser, det vill säga det som *finns* snarare än det som *fattas*, det som *bär* snarare än det som *brister*.

([http://www.sprakforskning.se/omannaeva/Anna Eva Hallin, 2017](http://www.sprakforskning.se/omannaeva/Anna%20Eva%20Hallin))

